

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Γνωμοδότηση του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων σχετικά με την τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. [...] (για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή άπατρι), και την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις αιτήσεις αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλονται από τις αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και την Ευρωπόλ για σκοπούς επιβολής του νόμου

(2010/C 92/01)

Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ιδίως το άρθρο 286,

το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως το άρθρο 8,

την οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών⁽¹⁾,τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών⁽²⁾, και ιδίως το άρθρο 41,

την αίτηση γνωμοδότησης σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001, την οποία έλαβε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 15 Σεπτεμβρίου 2009,

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕ ΩΣ ΑΚΟΛΟΥΘΩΣ:

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στις 10 Σεπτεμβρίου 2009, η Επιτροπή ενέκρινε δύο προτάσεις, ήτοι την τροποποιημένη πρόταση σχετικά με την τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. [...] (για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή άπατρι),⁽³⁾ και την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τις αιτήσεις αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλονται από τις αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και την Ευρωπόλ για σκοπούς επιβολής του νόμου⁽⁴⁾. Οι προτάσεις διαβιβάστηκαν από την Επιτροπή στον ΕΕΠΔ για γνωμοδότηση και παρελήφθησαν στις 15 Σεπτεμβρίου 2009, σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 (εφεξής «προτάσεις» ή «προτεινόμενος κανονισμός» και «προτεινόμενη απόφαση»). Ο ΕΕΠΔ παρέλαβε επίσης την εκτίμηση επιπτώσεων.

2. Ο ΕΕΠΔ επικροτεί το γεγονός ότι ζητείται η γνώμη του και συνιστά να αναφερθεί η γνωμοδότηση στο αιτιολογικό της πρότασης, με παρόμοιο τρόπο όπως και σε διάφορα άλλα νομοθετικά κείμενα για τα οποία έχει ζητηθεί η γνώμη του ΕΕΠΔ, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001.

3. Ο ΕΕΠΔ τρέφει ειδικό ενδιαφέρον για τις προτάσεις αυτές λόγω, αφενός, των εποπτικών εξουσιών που ασκεί επί της κεντρικής μονάδας της βάσης δεδομένων Eurodac και, αφετέρου, της συντονισμένης εποπτείας που πρέπει να εξασφαλίσει στο σύστημα Eurodac στο σύνολό του μαζί με τις εθνικές αρχές προστασίας των δεδομένων.

⁽¹⁾ ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31.⁽²⁾ ΕΕ L 8 της 12.1.2001, σ. 1.⁽³⁾ COM(2009) 342 τελικό.⁽⁴⁾ COM(2009) 344 τελικό.

4. Το ζήτημα της παροχής πρόσβασης σε συστήματα ΤΠ ευρείας κλίμακας για την επιβολή του νόμου έχει ήδη εξεταστεί από τον ΕΕΠΔ στο πλαίσιο της πρόσβασης των αρχών επιβολής του νόμου και της Ευρωπόλ στο σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις ⁽⁵⁾. Το αντικείμενο των προτάσεων σχετίζεται επίσης στενά με την γενική αναδιτύπωση των κανονισμών Eurodac και Δουβλίνου περί της οποίας ο ΕΕΠΔ εξέδωσε δύο γνωμοδοτήσεις στις 18 Φεβρουαρίου 2009 ⁽⁶⁾.

II. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

5. Οι προτάσεις καθορίζουν τη βάση για το δικαίωμα των εντεταλμένων αρχών των κρατών μελών καθώς και της Ευρωπόλ να ζητούν αντιπαραβολή των δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων ή λανθάνοντος αντιγράφου με τα δεδομένα Eurodac. Η επιτυχής αντιπαραβολή, που καταλήγει σε απάντηση εκ μέρους του Eurodac με την οποία διαπιστώνεται η «σύμπτωση», συνοδεύεται από όλα τα δεδομένα που βρίσκονται στην κατοχή του συστήματος Eurodac σε σχέση με δακτυλικά αποτυπώματα. Οι αιτήσεις για συμπληρωματικές πληροφορίες που ακολουθούν τη «σύμπτωση» δεν ρυθμίζονται στις προτάσεις αλλά καλύπτονται από ισχύουσες νομικές πράξεις για την ανταλλαγή πληροφοριών που αφορούν την επιβολή του νόμου. Το πεδίο των προτάσεων καλύπτει την καταπολέμηση των τρομοκρατικών εγκλημάτων και άλλων σοβαρών αξιοποιίων πράξεων, όπως η εμπορία ανθρώπων και το λαθρεμπόριο ναρκωτικών ⁽⁷⁾.

6. Το άρθρο 7 της προτεινόμενης απόφασης καθορίζει τους όρους πρόσβασης των εντεταλμένων αρχών στο Eurodac. Η πρόσβαση επιτρέπεται μόνο εάν αποδώσουν αρνητικά αποτελέσματα οι αντιπαραβολές των εθνικών βάσεων δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων και των αυτόματων βάσεων δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων άλλων κρατών μελών στο πλαίσιο της απόφασης 2008/615/ΔΕΥ του Συμβουλίου σχετικά με την αναβάθμιση της διασυνοριακής συνεργασίας, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διασυνοριακού εγκλήματος ⁽⁸⁾ και εφόσον η αντιπαραβολή είναι απαραίτητη για την καταπολέμηση των τρομοκρατικών εγκλημάτων ή άλλων σοβαρών αξιοποιίων πράξεων, η αντιπαραβολή αυτή είναι απαραίτητη σε συγκεκριμένη υπόθεση και ευλόγως θεωρείται ότι η αντιπαραβολή θα συμβάλει ουσιαστικά στην καταπολέμηση οποιωνδήποτε από τις σχετικές αξιοποιίες πράξεις. Ο ΕΕΠΔ σημειώνει ότι το άρθρο 7 δεν απαιτεί να είναι το υποκείμενο των δεδομένων, τα δακτυλικά αποτυπώματα του οποίου αφορά το αίτημα, ύποπτο διάπραξης οποιασδήποτε από αυτές τις αξιοποιίες πράξεις.

7. Υπενθυμίζεται ότι επιδίωξη της δημιουργίας του συστήματος Eurodac ήταν να διευκολυνθεί η εφαρμογή του κανονισμού του Δουβλίνου, ο οποίος καθιστά δυνατόν να καθορισθεί το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου, με αντιπαραβολή των δακτυλικών αποτυπωμάτων των αιτούντων άσυλο και των παράνομων μεταναστών. Το σύστημα Eurodac δίνει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να ταυτοποιούν τους αιτούντες άσυλο και τα πρόσωπα που συνελήφθησαν κατά την παράνομη διέλευσή τους από τα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας. Με τη αντιπαραβολή των δακτυλικών αποτυπωμάτων, τα κράτη μέλη μπορούν να προσδιορίσουν εάν ένας αιτών άσυλο ή αλλοδαπός που ευρίσκεται παράνομα σε κράτος μέλος έχει προηγουμένως ζητήσει άσυλο σε άλλο κράτος μέλος, ή εάν ένας αιτών άσυλο εισήλθε παράνομα στο έδαφος της Ένωσης. Όταν εκδόθηκε, ο κανονισμός για τη θέσπιση του Eurodac δεν προέβλεπε αστυνομική πρόσβαση στο Eurodac: τα δακτυλικά αποτυπώματα συλλέγονταν για τον πολύ συγκεκριμένο σκοπό που ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 του κανονισμού Eurodac.

8. Το άρθρο 1 παράγραφος 2 του προτεινόμενου κανονισμού επεκτείνει τώρα το σκοπό του συστήματος Eurodac και προσθέτει τους σκοπούς της πρόληψης, εξακρίβωσης και διερεύνησης τρομοκρατικών εγκλημάτων και άλλων σοβαρών αξιοποιίων πράξεων, σύμφωνα με τους όρους που εκτίθενται στις προτάσεις. Αυτή η αλλαγή του σκοπού εξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 6 της προτεινόμενης απόφασης που ορίζει ότι «δεδομένου ότι το Eurodac δημιουργήθηκε για να διευκολύνει την εφαρμογή του κανονισμού του Δουβλίνου, η πρόσβαση στο Eurodac για τους σκοπούς της πρόληψης, εξακρίβωσης ή διερεύνησης τρομοκρατικών εγκλημάτων και άλλων σοβαρών αξιοποιίων πράξεων αποτελεί αλλαγή του αρχικού σκοπού του Eurodac, που επηρεάζει το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής των ατόμων των οποίων τα προσωπικά δεδομένα αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας από το σύστημα Eurodac».

9. Η πρόσβαση από τις αρχές επιβολής του νόμου στο Eurodac έχει ήδη αναγγελθεί στο παρελθόν, μερικά έτη μετά τη θέσπιση του κανονισμού Eurodac. Αναφέρεται σε έγγραφο όπως το Πρόγραμμα της Χάγης, τα συμπεράσματα της Μικτής Επιτροπής του Συμβουλίου ΔΕΥ της 12ης-13ης Ιουνίου 2007 και η ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της διαλειτουργικότητας και των συνεργιών μεταξύ των ευρωπαϊκών βάσεων δεδομένων στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων της 24ης Νοεμβρίου 2005 ⁽⁹⁾: «Σε σχέση με τον στόχο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας και της εγκληματικότητας, το Συμβούλιο τώρα θεωρεί ότι αποτελεί πρόβλημα το γεγονός ότι οι αρχές εσωτερικής ασφάλειας δεν έχουν πρόσβαση στα δεδομένα VIS. Το ίδιο θα μπορούσε να ειπωθεί επίσης και για τα δεδομένα SIS II μετανάστευσης και Eurodac».

10. Όπως αναγνωρίζεται τόσο στην εκτίμηση επιπτώσεων όσο και στην αιτιολογική έκθεση, οι προτάσεις να καταστεί δυνατή η πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου στο Eurodac έγιναν αιτία σημαντικής κριτικής από διάφορους ενδιαφερομένους φορείς.

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της 20ής Ιανουαρίου 2006, όσον αφορά την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στο σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS) των αρχών των κρατών μελών που είναι αρμόδιες για την εσωτερική ασφάλεια καθώς και της Ευρωπόλ, προς αναζήτηση δεδομένων για τους σκοπούς της πρόληψης, εξακρίβωσης και διερεύνησης τρομοκρατικών πράξεων και άλλων σοβαρών αξιοποιίων πράξεων [COM(2005) 600 τελικό], ΕΕ C 97, 25.4.2006, σ. 6.

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση της 18ης Φεβρουαρίου 2009 σχετικά με την τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. [...] (για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή άπατρι) [COM(2008) 825] για την τροποποίηση της 18ης Φεβρουαρίου 2009 σχετικά με την πρόταση κανονισμού για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή άπατρι [COM(2008) 820 τελικό].

⁽⁷⁾ Βλ. ιδιαίτερα το άρθρο 1 της προτεινόμενης οδηγίας.

⁽⁸⁾ ΕΕ L 210 της 6.8.2008, σ. 1, εφεξής: Απόφαση Πρυμ.

⁽⁹⁾ COM(2005) 597 τελικό, παράγραφος 4.6

III. ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ

11. Στην παρούσα γνωμοδότηση, ο ΕΕΠΔ θα αναλύσει τη νομιμότητα των προτάσεων. Η ανάλυση θα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο ΕΕΠΔ τρέφει σοβαρές αμφιβολίες για τη νομιμότητα των εν λόγω προτάσεων και για την ανάγκη θέσπισης νομοθετικών πράξεων βάσει των προτάσεων αυτών.

12. Η ανάλυση θα διενεργηθεί σύμφωνα με τα ακόλουθα βήματα:

α) Σημείο αφετηρίας: Πώς να βρεθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για δημόσια ασφάλεια και του δικαιώματος προστασίας των δεδομένων.

β) Οι προτάσεις ως συνέχεια δύο γενικότερων τάσεων:

i) οι αρχές επιβολής του νόμου διευκολύνονται όλο και περισσότερο στην χρησιμοποίηση προσωπικών δεδομένων προσώπων που δεν σχετίζονται άμεσα με συγκεκριμένο έγκλημα και τα οποία είχαν συλληχθεί για άλλους λόγους.

ii) οι νέες νομικές πράξεις προτάθηκαν ως προσθήκη στις υπάρχουσες νομικές πράξεις, οι οποίες δεν έχουν ακόμα εφαρμοστεί πλήρως. Το γεγονός αυτό εγείρει ερωτήματα σχετικά με την αναγκαιότητα αυτών των νέων πράξεων.

γ) Οι ειδικές περιστάσεις της παρούσας περίπτωσης. Πολλές πληροφορίες είναι ήδη διαθέσιμες για τις αρχές επιβολής του νόμου σε αυτόν τον τομέα.

δ) Η πρόταση θα έχει αντίκτυπο κυρίως σε μια συγκεκριμένη ευάλωτη ομάδα της κοινωνίας, τους αιτούντες άσυλο, με κίνδυνο περαιτέρω στιγματισμού της ομάδας αυτής.

ε) Η χρονική στιγμή των προτάσεων. Οι προτάσεις εγκρίνονται χωρίς να αναμένεται η υλοποίηση δύο σημαντικών συναφών αλλαγών που ενδέχεται να έχουν ουσιαστικό αντίκτυπο στις προτάσεις, ήτοι το πρόγραμμα της Στοκχόλμης και η (ενδεχόμενη) έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβόνας. Επιπλέον, η πρόταση υποβάλλεται ανεξάρτητα από τη γενική αναδιτύπωση των κανονισμών Eurodac και Δουβλίνου, οι οποίοι ακόμα συζητούνται στο πλαίσιο του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

στ) Η συμβατότητα προς το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

13. Στη γνωμοδότηση δεν θα αναλυθούν διεξοδικά οι διατάξεις ουσίας των προτάσεων. Σε γενικές γραμμές, η νομοθετική ποιότητα των διατάξεων είναι ικανοποιητική. Η διατύπωση των διατάξεων είναι καλή και εξασφαλίζονται αυστηρές προϋποθέσεις υπό τις οποίες οι εντεταλμένες αρχές των κρατών μελών και η Ευρωπόλ μπορούν να ζητούν την αντιπαραβολή δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων με τα δεδομένα που αποθηκεύονται στην κεντρική βάση δεδομένων Eurodac. Ωστόσο,

στις παραγράφους 49-50 θα παρατεθούν ορισμένες παρατηρήσεις περί της ουσίας.

IV. ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΑΦΕΤΗΡΙΑΣ

14. Ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να τονίσει ότι η βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών συνιστά ουσιαστικό στόχο πολιτικής για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεδομένης της ανυπαρξίας ευρωπαϊκής αστυνομίας, ευρωπαϊκού συστήματος ποινικής δικαιοσύνης και πλήρως εναρμονισμένου ευρωπαϊκού συννοριακού ελέγχου, είναι πολύ λογικότερο να δίνεται αυτή η έμφαση στην ανταλλαγή πληροφοριών. Τα μέτρα που σχετίζονται με τις πληροφορίες αποτελούν ως εκ τούτου ζωτική συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης που παρέχει στις εθνικές αρχές των κρατών μελών τη δυνατότητα να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά το διασυνοριακό έγκλημα και να προστατεύουν ουσιαστικά τα εξωτερικά σύνορα. Ωστόσο, πρέπει να συμβάλλουν όχι μόνο στην ασφάλεια των πολιτών αλλά και στη διασφάλιση των θεμελιωδών ελευθεριών τους.

15. Με άλλα λόγια, οι κυβερνήσεις χρειάζονται τα κατάλληλα μέσα για να εγγυηθούν την προστασία των πολιτών, στα πλαίσια όμως της ευρωπαϊκής μας κοινωνίας οφείλουν να σέβονται στο ακέραιο τα θεμελιώδη δικαιώματά του πολίτη. Είναι καθήκον του ενωσιακού νομοθέτη να εξασφαλίσει αυτή την ισορροπία. Την ανάγκη της ισορροπίας αυτής τονίζει σαφώς η Επιτροπή στην από 10ης Ιουνίου 2009 ανακοίνωσή της σχετικά με έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην υπηρεσία των πολιτών⁽¹⁰⁾. Έχει επίσης σημαντική θέση στις συζητήσεις για ένα νέο πολυετές πρόγραμμα στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (το «Πρόγραμμα της Στοκχόλμης»).

16. Στη συνάρτηση αυτή, είναι καλό να υπογραμμιστεί ότι η νομοθεσία προστασίας των δεδομένων δεν θίγει με κανένα τρόπο το νόμιμο συμφέρον των κυβερνήσεων όσον αφορά την προστασία της δημόσιας ασφάλειας. Εάν κάποια δεδομένα χρειάζονται για συγκεκριμένο και νόμιμο σκοπό μπορούν να χρησιμοποιηθούν, εφόσον είναι απαραίτητα με πρόσθετα μέτρα που παρέχουν επαρκείς διασφαλίσεις. Έχει επίσης ζωτική σημασία οι πληροφορίες να συγκεντρώνονται, να ανταλλάσσονται και να υφίστανται επεξεργασία μόνο βάσει συγκεκριμένων αναγκών ασφαλείας και με συνεκτίμηση των αρχών προστασίας των δεδομένων.

17. Η αποτροπή τρομοκρατικών πράξεων και άλλων σοβαρών αξιόποινων πράξεων⁽¹¹⁾ μπορεί ασφαλώς να αποτελεί θεμιτό λόγο ώστε να επιτραπεί η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με το θεμελιώδες δικαίωμα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων. Ωστόσο, για να μπορεί να γίνει δεκτή η παραβίαση της ιδιωτικής ζωής πρέπει να στηρίζεται σε σαφή και αναντίρρητα στοιχεία, ενώ πρέπει να αποδεικνύεται και η αναλογικότητα της επεξεργασίας. Αυτό απαιτείται πολλώ μάλλον σε περίπτωση ευρείας παραβίασης των δικαιωμάτων προσώπων που συνιστούν ευάλωτη ομάδα χρήζουσα προστασίας, όπως προβλέπεται στις προτάσεις.

⁽¹⁰⁾ COM(2009) 262 τελικό. Βλ. επίσης τη γνωμοδότηση της 10 Ιουλίου 2009 του ΕΕΠΔ σχετικά με την εν λόγω ανακοίνωση, παρ. 22.

⁽¹¹⁾ Για τους σκοπούς της οποίας επιτρέπεται η αντιπαραβολή δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων βάσει του άρθρου 1 της προτεινόμενης απόφασης.

V. Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΩΝ ΤΑΣΕΩΝ

Η τάση να παρέχεται στις αρχές επιβολής του νόμου ευρεία πρόσβαση στα δεδομένα

18. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι προτάσεις όχι μόνο ακολουθούν τη γενική τάση να παρέχεται στις αρχές αστυνόμευσης πρόσβαση σε διάφορα μεγάλης κλίμακας συστήματα πληροφοριών και εξακρίβωσης ταυτότητας, αλλά επιπλέον συνιστούν ένα ακόμα βήμα στην τάση να παρέχεται στις αρχές επιβολής του νόμου πρόσβαση στα δεδομένα προσώπων που δεν είναι κατ' αρχήν ύποπτα διάπραξης αδικήματος. Επιπλέον αυτό αφορά δεδομένα που έχουν συλλεχθεί για λόγους που δεν σχετίζονται με την καταπολέμηση της εγκληματικότητας. Πρόσφατα παραδείγματα είναι:

— Οδηγία 2006/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2006 για τη διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθεσίμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημοσίων δικτύων επικοινωνιών και για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/58/ΕΚ (12).

— Απόφαση 2008/633/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 23ης Ιουνίου 2008 σχετικά με την πρόσβαση στο Σύστημα Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις (VIS) των εντεταλμένων αρχών των κρατών μελών καθώς και της Ευρωπαϊκής, προς αναζήτηση δεδομένων για την πρόληψη, εξακρίβωση και διερεύνηση τρομοκρατικών πράξεων και άλλων σοβαρών αξιόποινων πράξεων (13).

— Πρόταση απόφασης πλαισίου του Συμβουλίου για τη χρήση των καταστάσεων με τα ονόματα των επιβατών (Passenger Name Record - PNR) με σκοπό την επιβολή του νόμου (14).

19. Στις γνωμοδοτήσεις του σχετικά με τις πρωτοβουλίες αυτές, ο ΕΕΠΔ υιοθέτησε κριτική στάση έναντι της χορήγησης πρόσβασης των αρχών επιβολής του νόμου στα προσωπικά δεδομένα ατόμων που δεν είναι ύποπτα διάπραξης αξιόποινης πράξης και τα οποία δεδομένα έχουν συλλεχθεί για άλλους σκοπούς. Ο ΕΕΠΔ υπογράμμισε την ανάγκη να υπάρχει ικανοποιητική αιτιολόγηση και βάσανος αναγκαιότητας και αναλογικότητας. Στη γνωμοδότησή του όσον αφορά τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών, ο ΕΕΠΔ προειδοποίησε μάλιστα για ενδεχόμενη πορεία προς μια κοινωνία γενικευμένης επιτήρησης.

20. Η συγκεκριμένη προσέγγιση διευκρινίστηκε στη γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ για την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με έναν

χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην υπηρεσία των πολιτών (15). Στο πλαίσιο της γνωμοδότησης ζητείται να υπάρξει πρόνοια στο Πρόγραμμα της Στοκχόλμης σχετικά με την τάση να χρησιμοποιούνται πληροφορίες που συλλέγονται για άλλους σκοπούς. Απαιτούνται αυστηρές προϋποθέσεις, όπως η προϋπόθεση ότι οι αιτήσεις για δεδομένα πρέπει να είναι αναλογικές, αυστηρά στοχοθετημένες και να βασίζονται κατ' αρχήν σε υπόνοιες για συγκεκριμένα πρόσωπα.

Η ανάγκη γενικότερης συζήτησης σχετικά με την πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου

21. Η γνωμοδότηση αυτή πρέπει επίσης να εξεταστεί στα πλαίσια ευρύτερης συζήτησης σχετικά με το μέλλον της ενωσιακής ανταλλαγής πληροφοριών και την αυξανόμενη τάση της πρόσβασης των αρχών επιβολής του νόμου σε ογκώδεις βάσεις δεδομένων. Ο ΕΕΠΔ δράττεται της ευκαιρίας να τονίσει την ανάγκη για κατά περίπτωση αξιολόγηση κάθε πρότασης τέτοιου είδους και για μια αντίληψη συνεκτική, συνολική και προσανατολισμένη στο μέλλον, κατά προτίμηση σχετιζόμενη με το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης.

22. Σήμερα είναι πιο φανερό από ποτέ άλλοτε ότι χρειάζεται σαφώς εις βάθος μελέτη για τη μορφή που θα έχουν η ενωσιακή ανταλλαγή πληροφοριών και τα συστήματα ΤΠ μεγάλης κλίμακας. Ο προβληματισμός αυτός θα πρέπει να λαμβάνει δεόντως υπ' όψη τόσο το κόστος για την ιδιωτική ζωή όσο και την αποτελεσματικότητα για τις αρχές επιβολής του νόμου, κατά πρώτο λόγο κατά την υποβολή και τη συζήτηση των νέων μέτρων, αλλά επίσης και αφού έχουν τεθεί σε εφαρμογή οι σχετικές νομοθετικές πράξεις, με τη βοήθεια ενδιάμεσων εκθέσεων. Τα θέματα αυτά απαιτεί επίσης ειδικά προσαρμοσμένες διασφαλίσεις και μεγαλύτερη εστίαση στην αρχή του οριοθετημένου σκοπού. Η αντίληψη αυτή θα πρέπει να εμπερικλείει προβληματισμό για την (ενδεχόμενη) θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβόνας και για τις επιπτώσεις που θα έχει αυτό στα συστήματα που στηρίζονται σε νομικές βάσεις του πρώτου και του τρίτου πυλώνα.

Αξιολόγηση των υφιστάμενων μέσων

23. Οι παρούσες προτάσεις εγκρίθηκαν ως προσθήκη στις υπάρχουσες νομικές πράξεις που χρησιμοποιούνται για την αναζήτηση δακτυλικών αποτυπωμάτων και οι οποίες δεν έχουν ακόμα εφαρμοστεί πλήρως. Ο ΕΕΠΔ επισημαίνει ειδικότερα στη συνάρτηση αυτή την απόφαση Πρυμ (16), η οποία πρέπει να έχει εφαρμοστεί από τα κράτη μέλη έως τον Ιούνιο του 2011. Στη βάση της συγκεκριμένης απόφασης, τα κράτη μέλη παρέχουν αμοιβαία αυτόματη πρόσβαση στα εθνικά αυτόματα συστήματα αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων (AFIS — ΑΣΑΔΑ) βάσει αιτήματος για να διαπιστωθεί η σύμπτωση (hit) ή απουσία σύμπτωσης (no hit). Αν το αίτημα βάσει της απόφασης Πρυμ καταλήξει σε σύμπτωση (hit), μπορούν να ληφθούν συμπληρωματικές πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στο κράτος μέλος που καταχώρησε τα δακτυλικά αποτυπώματα στο εθνικό του σύστημα ΑΣΑΔΑ εφαρμόζοντας το εθνικό δικαιο, μέσω και αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής.

(12) ΕΕ L 105 της 13.4.2006, σ. 54.. Γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ της 26ης Σεπτεμβρίου 2005, ΕΕ C 298 της 29.11.2005, σ. 1.

(13) ΕΕ L 218 της 13.8.2008, σ. 129.

(14) Δεν έχει ακόμα εγκριθεί από το Συμβούλιο· τελευταίο διαθεσίμο κείμενο στο αρχείο του Συμβουλίου στις 29 Ιουνίου 2009, 5618/2/09. Γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ της 20ής Δεκεμβρίου 2007, ΕΕ C 110 της 1.5.2008, σ. 1.

(15) Βλ. οποσημείωση 8.

(16) Βλ. επίσης παράγραφο 6 και οποσημείωση 6.

24. Μια άλλη πράξη που μπορεί να φανεί χρήσιμη εν προκειμένω είναι η απόφαση-πλαίσιο 2006/960/ΔΕΥ του Συμβουλίου για την απλούστευση της ανταλλαγής πληροφοριών και στοιχείων μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ⁽¹⁷⁾. Αυτή η πράξη διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών (δηλ. δακτυλικών αποτυπωμάτων και συμπληρωματικών πληροφοριών) οι οποίες βρίσκονται στην κατοχή ή τη διάθεση των αρχών επιβολής του νόμου στα κράτη μέλη. Η συγκεκριμένη πράξη ισχύει ήδη από τις 18 Δεκεμβρίου 2008.
25. Το μόνο παλαιότερο νομικό μέσο στη διάθεση των κρατών μελών είναι το παραδοσιακό μέσο της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής δυνάμει της οποίας οι δικαστικές αρχές των κρατών μελών μπορούν να ζητήσουν να έχουν πρόσβαση σε δακτυλικά αποτυπώματα που έχουν συγκεντρωθεί σε σχέση με ποινικές πράξεις ή όχι, συμπεριλαμβανομένων των δακτυλικών αποτυπωμάτων των αιτούντων άσυλο βάσει της σύμβασης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις.
26. Ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι έχει ουσιαστική σημασία να υλοποιηθεί και να αξιολογηθεί πρώτα η εφαρμογή των νέων ενωσιακών πράξεων που επιτρέπουν σε ένα κράτος μέλος να αναζητήσει δακτυλικά αποτυπώματα και άλλα δεδομένα που βρίσκονται στην κατοχή άλλου κράτους μέλους στο πλαίσιο της εκτίμησης της ανάγκης πρόσβασης στο Eurodac.
27. Η τήρηση της αρχής της αναλογικότητας σημαίνει όχι μόνο ότι το προτεινόμενο μέτρο πρέπει να είναι αποτελεσματικό, αλλά και ότι ο σκοπός που επιδιώκεται με την πρόταση δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί με τα υπάρχοντα μέσα. Προσεκτική εκτίμηση των μέσων αυτών απαιτείται πριν τεθούν σε εφαρμογή πρόσθετα/νέα μέτρα για την επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα. Κατά τον ΕΕΠΔ δεν διενεργήθηκε τέτοια συνολική εκτίμηση.
30. Στην αιτιολογική έκθεση της προτεινόμενης απόφασης αναφέρεται ότι υπάρχει διαρθρωτικό κενό όσον αφορά την πληροφόρηση και τον έλεγχο επειδή δεν υπάρχει επί του παρόντος ενιαίο σύστημα στο οποίο να έχουν πρόσβαση οι αρχές επιβολής του νόμου και το οποίο να επιτρέπει να προσδιοριστεί το κράτος μέλος το οποίο διαθέτει πληροφορίες για κάποιον αιτούντα άσυλο.
31. Αυτό ενδέχεται να είναι σωστό, αλλά δεν απαντά στο ερώτημα γιατί απαιτούνται αυτές οι πληροφορίες σχετικά με τους αιτούντες άσυλο που αποτελούν, όπως προελέχθη, ομάδα ευάλωτη και κατ' αρχήν όχι ύποπτη, ενώ παρόμοια στοιχεία δακτυλικών αποτυπωμάτων δεν είναι διαθέσιμα και για καμία άλλη κοινωνική ομάδα. Ίσως υπάρχουν βάσιμοι λόγοι, αλλά δεν τους αναφέρει η Επιτροπή.
32. Ο ΕΕΠΔ εφιστά επίσης την προσοχή για επιπλέον αιτιολόγηση των προτάσεων. Στην αιτιολογική έκθεση της προτεινόμενης απόφασης αναφέρεται ότι σε περίπτωση που το αίτημα βάσει της απόφασης Πρυμ καταλήξει σε σύμπτωση (hit), μπορούν να ληφθούν συμπληρωματικές πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, στο κράτος μέλος που καταχώρησε τα δακτυλικά αποτυπώματα στο εθνικό του σύστημα AFIS (ΑΣΑΔΑ) εφαρμόζοντας το εθνικό δίκαιο, όπως επίσης μπορεί να χορηγηθεί αμοιβαία δικαστική συνδρομή. Κατόπιν τούτου, η Επιτροπή φαίνεται να χρησιμοποιεί ως ένα επιχειρήμα αιτιολόγησης της πρότασης το γεγονός ότι «ενώ η συγκεκριμένη διαδικασία μπορεί να είναι επιτυχής για εκείνα τα κράτη μέλη που αποθηκεύουν δακτυλικά αποτυπώματα των αιτούντων άσυλο μαζί με άλλα δακτυλικά αποτυπώματα που συλλέγονται από τις αρχές επιβολής του νόμου σε εθνικό σύστημα AFIS (ΑΣΑΔΑ), θα είναι ανεπιτυχής για εκείνα τα κράτη μέλη που δεν αποθηκεύουν δακτυλικά αποτυπώματα των αιτούντων άσυλο στο εθνικό τους σύστημα AFIS (ΑΣΑΔΑ), εκτός εάν υπάρχει σχέση με εγκληματική πράξη». Το επιχειρήμα αυτό προβάλλεται επίσης στην εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει τις προτάσεις.

VI. ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

28. Ως αφετηρία, ο ΕΕΠΔ σημειώνει ότι στην από 24ης Νοεμβρίου 2005 ανακοίνωσή της η Επιτροπή υπενθύμισε ότι «το γεγονός ότι ένα πρόσωπο υποβάλλει αίτηση για χορήγηση ασύλου ή θεώρησης δεν αποτελεί κατά κανένα τρόπο ένδειξη ότι το πρόσωπο αυτό, το οποίο μέχρι αυτή την υποβολή ήταν αθώο, πρόκειται να διαπράξει εγκληματική ή τρομοκρατική ενέργεια» ⁽¹⁸⁾.
29. Οι προτάσεις αφορούν την πρόσβαση στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα προσώπων που όχι μόνο κατ' αρχήν δεν είναι ύποπτα διάπραξης αδικήματος, αλλά επιπλέον χρήζουν μεγαλύτερης προστασίας ως διωκόμενα. Αυτά τα πρόσωπα αποτελούν μια ιδιαίτερα ευάλωτη πληθυσμιακή ομάδα και η επισφαλής κατάστασή τους πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας της προτεινόμενης δράσης.
33. Κατά την άποψη του ΕΕΠΔ, το εν λόγω επιχειρήμα είναι εντελώς αβάσιμο. Η συστηματική αποθήκευση των δακτυλικών αποτυπωμάτων των αιτούντων άσυλο, οι οποίοι δεν σχετίζονται με καμία εγκληματική πράξη, στην ίδια βάση δεδομένων με άλλα δακτυλικά αποτυπώματα που συλλέγονται από τις αρχές επιβολής του νόμου — αιτούντων άσυλο ή/και άλλων προσώπων ύποπτων διάπραξης αδικημάτων ή καταδικασμένων — εγείρει από μόνη της σοβαρές ανησυχίες όσον αφορά την αρχή του οριοθετημένου σκοπού και τη νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων. Αντί να χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο επιχειρήμα, η Επιτροπή θα έπρεπε να εξετάσει αν η εν λόγω συστηματική αποθήκευση συνάδει με το ενωσιακό δίκαιο για την προστασία των δεδομένων.

VII. Η ΧΡΟΝΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

34. Οι προτάσεις εγκρίνονται από την Επιτροπή σε μια χρονική στιγμή μεταβολής του όλου πλαισίου.

⁽¹⁷⁾ EE L 386 της 29.12.2006, σ. 89.

⁽¹⁸⁾ Η ανακοίνωση που αναφέρεται στην παράγραφο 9 της παρούσας γνώμης.

35. Κατ' αρχάς αναμένεται η υιοθέτηση του Προγράμματος της Στοκχόλμης τον Δεκέμβριο του 2009. Εντατικές συζητήσεις διεξάγονται τους μήνες αυτούς σχετικά με την κατάρτιση του πολυετούς αυτού προγράμματος στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η χρήση και η ανταλλαγή πληροφοριών θα αποτελεί σημαντικό στοιχείο του Προγράμματος της Στοκχόλμης, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης ευρωπαϊκού προτύπου πληροφοριών⁽¹⁹⁾ ή ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη διαχείριση των πληροφοριών για την ασφάλεια⁽²⁰⁾. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΕΕΠΔ υποστηρίζει μια ισόρροπη προσέγγιση όπου εγγυήσεις προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων ενσωματώνονται στα συστήματα πληροφοριών ήδη από το αρχικότερο δυνατό στάδιο. Στενή σχέση με το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης έχουν οι δραστηριότητες της Ad hoc Ομάδας «Ανταλλαγή πληροφοριών» του Συμβουλίου. Το αντικείμενο των εν θέματι προτάσεων θα καλυφθεί πιθανότατα από αυτές τις δραστηριότητες.
36. Κατά δεύτερον, ο ΕΕΠΔ εφιστά την προσοχή στην ανάγκη μελέτης των συνεπειών της έναρξης ισχύος της Συνθήκης της Λισαβώνας επί των μελλοντικών νομικών πράξεων σχετικά με τις δραστηριότητες επιβολής του νόμου. Η πρώτη συνέπεια θα είναι ότι κάθε πρόταση αυτού του είδους θα υπόκειται στο μέλλον σε συνήθη νομοθετική διαδικασία, γεγονός που συνεπάγεται ίση συμμετοχή του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η δεύτερη συνέπεια σχετίζεται με την κατάργηση της δομής των πυλώνων της Συνθήκης ΕΕ. Με τη Συνθήκη της Λισαβώνας ενδέχεται να απαιτηθεί από την Επιτροπή να υποβάλει νέα πρόταση ερειδόμενη στη νέα νομική βάση, πιθανώς ακόμη και με συγχώνευση του προτεινόμενου κανονισμού και της προτεινόμενης απόφασης σε ενιαία νομική πράξη, γεγονός το οποίο θα συνέβαλλε εν πάση περιπτώσει προς την κατεύθυνση της νομικής σαφήνειας.
37. Κατά τρίτον, ο ΕΕΠΔ διερωτάται επίσης για την ανάγκη έγκρισης αυτής της πρότασης σε διαδικασία χωριστή από τη γενική αναδιατύπωση των κανονισμών Eurodac και Δουβλίνου, οι οποίοι συζητούνται ακόμα στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Συνέπεια των εν θέματι προτάσεων είναι ότι ενώ οι βασικές συζητήσεις σχετικά με την τροποποίηση του συστήματος Eurodac δεν έχουν ολοκληρωθεί, θα αλλάξει ο σκοπός του συστήματος, γεγονός που συνεπάγεται άλλη μια θεμελιώδη τροποποίηση του συστήματος. Η συνοχή θα είχε εξασφαλιστεί καλύτερα εάν οι προτάσεις αυτές είχαν ενσωματωθεί στη γενική αναδιατύπωση⁽²¹⁾ ή είχαν αναβληθεί έως μετά την έγκριση της πρώτης τροποποίησης.
38. Υπό αυτές τις συνθήκες, είναι τώρα καλύτερα να αναβληθεί η έγκριση της πρότασης, προκειμένου να αποφευχθεί η ασάφεια δικαίου. Η Επιτροπή δεν υποστηρίζει ότι οι προτάσεις πρέπει να εγκριθούν επειγόντως και το επειγόν βεβαίως δεν καταδεικνύεται από οποιοδήποτε άλλες συνθήκες.
39. Η αιτιολογική έκθεση του προτεινόμενου κανονισμού πραγματεύεται σαφώς τη συμμόρφωση με τα θεμελιώδη δικαιώματα, μεταξύ άλλων, με το άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Στην έκθεση εξηγείται ότι, σύμφωνα με την Επιτροπή, για να διασφαλιστεί ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς επιβολής του νόμου δεν παραβιάζει το θεμελιώδες δικαίωμα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και, ιδίως, τις αρχές αναγκαιότητας και αναλογικότητας, η πρόταση καθορίζει αυστηρούς όρους.
40. Ο ΕΕΠΔ δεν βρίσκει πειστική τη δήλωση της Επιτροπής. Επισημαίνει ότι έχει άκρα σπουδαιότητα να εκτιμηθεί αν οι προτάσεις αντέχουν τη βάση του ελέγχου νομιμότητας σύμφωνα με το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όπως ερμηνεύθηκε από το Δικαστήριο και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Οι προτάσεις πρέπει να συνάδουν προς τις αρχές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας, λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο των ήδη διαθέσιμων μέσων. Η Επιτροπή πρέπει να το καταδείξει αυτό με αξιόπιστο τρόπο στην πρόταση ή στην αιτιολογική έκθεση. Προηγούμενο δημιουργεί εν προκειμένω η υπόθεση *S. and Marper* κατά *Ηνωμένου Βασιλείου*⁽²²⁾.
41. Στην αιτιολογική παράγραφο 6 της προτεινόμενης απόφασης δηλώνεται ότι «(κ)άθε τέτοια παρέμβαση πρέπει να είναι σύννομη, πρέπει να διατυπώνεται με επαρκή σαφήνεια ώστε να επιτρέπει στα άτομα να προσαρμόζουν τη συμπεριφορά τους, πρέπει να προστατεύει τους πολίτες από καταχρήσεις και τέλος πρέπει να προσδιορίζει με επαρκή σαφήνεια το πεδίο της διακριτικής ευχέρειας που αναγνωρίζεται στις αρμόδιες αρχές και τον τρόπο άσκησής της. Σε μια δημοκρατική κοινωνία, κάθε παρέμβαση πρέπει να είναι απαραίτητη για την επίτευξη έννομου και ανάλογου συμφέροντος και να είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο στόχο». Ωστόσο, δεν τεκμηριώνεται στο αιτιολογικό γιατί είναι απαραίτητη η συγκεκριμένη προτεινόμενη πράξη.
42. Προκύπτει από γαιωμένη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ότι μια επέμβαση κρίνεται αναγκαία σε δημοκρατική κοινωνία για νομίμως επιδιωκόμενο σκοπό, όπως ορίζει το άρθρο 8 παράγραφος 2 της ΕΣΔΑ, εφόσον αποτελεί αντίδραση σε «επιτακτική κοινωνική ανάγκη» και, ειδικότερα, εφόσον είναι ανάλογη προς τον νομίμως επιδιωκόμενο σκοπό και εάν οι λόγοι που προβάλλουν ως αιτιολογία της οι εθνικές αρχές είναι «λυσιτελείς και επαρκείς»⁽²³⁾. Επιπλέον, οι εθνικές αρχές έχουν περιθώριο εκτιμήσεως «του οποίου το εύρος εξαρτάται όχι μόνον από τον σκοπό, αλλά και από τον ίδιο τον χαρακτήρα της επεμβάσεως»⁽²⁴⁾. Το περιθώριο εκτιμήσεως θα τείνει να περιορίζεται όπου το διακυβευόμενο δικαίωμα είναι ζωτικής σημασίας για την ουσιαστική απόλαυση ατομικών ή θεμελιωδών δικαιωμάτων⁽²⁵⁾.

VIII. ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 8 ΤΗΣ ΕΣΔΑ

39. Η αιτιολογική έκθεση του προτεινόμενου κανονισμού πραγματεύεται σαφώς τη συμμόρφωση με τα θεμελιώδη δικαιώματα,

⁽¹⁹⁾ Ορολογία που χρησιμοποιεί η Επιτροπή στην από 10 Ιουνίου 2009 ανακοίνωσή της που αναφέρεται στην υποσημείωση 8.

⁽²⁰⁾ Ορολογία που χρησιμοποιεί η Σουηδική Προεδρία.

⁽²¹⁾ Βλ παράγραφο 4.

⁽²²⁾ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις 30562/04 και 30566/04, *S. and Marper* κατά *Ηνωμένου Βασιλείου*, απόφαση της 4ης Δεκ. 2008 ΕΔΑΔ, δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί.

⁽²³⁾ Βλ., μεταξύ άλλων, ΕΔΔΑ, απόφαση *Gillow* κατά *Ηνωμένου Βασιλείου* της 24ης Νοεμβρίου 1986, σειρά Α αριθ. 109, § 55.

⁽²⁴⁾ Βλ. ΕΔΔΑ, απόφαση *Leander* κατά *Σουηδίας* της 26ης Μαρτίου 1987, σειρά Α αριθ. 116, § 59. Βλ. επίσης απόφαση του ΕΔ της 20ής Μαΐου 2003, *Österreichischer Rundfunk* και άλλοι, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-465/2000, C-138/01 και C-139/01, Συλλ. [2003], σ. I-4989. παρ. 83.

⁽²⁵⁾ *Connors* κατά *Ηνωμένου Βασιλείου*, απόφαση της 27ης Μαΐου 2004, αριθ. 66746/01, § 82.

43. Στη συνάρτηση αυτή, απαιτείται πρωτίστως να εκτιμηθεί ο σκοπός της επιδιωκόμενης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: ο σκοπός έχει προσδιοριστεί σαφώς, και τεκμηριώνει την αναγκαιότητα και την αναλογικότητά του; Πρέπει επίσης να αποδειχθεί ότι κανένα άλλο, λιγότερο παρεμβατικό, μέσο δεν είναι διαθέσιμο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.

44. Σύμφωνα με την πρόταση, ο σκοπός του συστήματος Eurodac έχει αλλάξει σε σχέση με τον αρχικό, όπως εξηγείται στην αιτιολογική παράγραφο 6 της προτεινόμενης απόφασης⁽²⁶⁾. Ωστόσο, μια απλή αλλαγή ενός νομοθετικού κειμένου δεν καταλήγει σε μέτρο που είναι συμβατό με το άρθρο 8 της ΕΣΑΔ. Μπορεί κανείς κάλλιστα να υποστηρίξει ότι η νομοθετική αλλαγή δεν καταλήγει καν σε αλλαγή του σκοπού. Τα δεδομένα θα αποθηκεύονται και στο μέλλον στο σύστημα Eurodac με μοναδικό σκοπό τη διευκόλυνση της εφαρμογής του κανονισμού του Δουβλίνου. Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως ελέγχθη προηγουμένως στην ανά χειράς γνωμοδότηση, θα έχουν πρόσβαση οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών. Οι προτάσεις, ως εκ τούτου, δεν αλλάζουν το σκοπό, αλλά πρέπει να θεωρηθούν ως εξαιρέσεις της αρχής του οριοθετημένου σκοπού επιτρεπόμενες, σύμφωνα με το άρθρο 13 της οδηγίας 95/46/ΕΚ, υπό ορισμένους όρους. Ο ΕΕΠΔ δεν είναι ωστόσο πεπεισμένος ότι οι όροι αυτοί πληρούνται στην παρούσα περίπτωση.

45. Ο ΕΕΠΔ τονίζει στη συνάρτηση αυτή ότι η απλή δήλωση αλλαγής του σκοπού στη νομοθετική πρόταση δεν την καθιστά και αποδεκτή. Η νομοθετική αλλαγή δεν διαφοροποιεί από μόνη της την αξιολόγηση της αναγκαιότητας των προτάσεων σε μια δημοκρατική κοινωνία, της αναλογικότητας και της εν γένει αποδοχής τους στο πλαίσιο των διατάξεων που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.

46. Ο παρεμβατικός χαρακτήρας των μέσων που προτείνει η Επιτροπή είναι προφανής. Ωστόσο, η χρησιμότητα και η αναγκαιότητά τους σε μεγάλο βαθμό δεν καταδεικνύονται στις προτάσεις. Η αναγκαιότητα πρέπει να αποδεικνύεται με την παρουσία ουσιαστικών στοιχείων που να συνδέουν τους αιτούντες άσυλο με την τρομοκρατία ή/και σοβαρές αξιόποινες πράξεις. Αυτό δεν συμβαίνει στις προτάσεις. Είναι αλήθεια ότι ύποπτοι ενδέχεται να έχουν εισέλθει στο έδαφος της ΕΕ με απατηλές αξιώσεις χορήγησης ασύλου. Ωστόσο, το γεγονός ότι αυτό είναι ένα πιθανό σενάριο δεν το καθιστά και γενικότερο σχήμα που θα δικαιολογούσε την θέσπιση των συγκεκριμένων μέσων.

47. Επίσης, ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην παρούσα συνάρτηση έχει ο κίνδυνος στιγματισμού, λόγω του γεγονότος ότι τα πρόσωπα που βρίσκονται στη θέση του αιτούντος, τα οποία δεν έχουν καταδικαστεί για καμία αξιόποινη πράξη και δεδομένου του τεκμηρίου της αθωότητας, αντιμετωπίζουν μεταχείριση ως a priori υπόπτων⁽²⁷⁾. Από αυτή την άποψη, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπων δικαιωμάτων λαμβάνει υπόψη ότι το δικαίωμα κάθε προσώπου στο τεκμήριο αθωότητας, στο πλαίσιο της Σύμβασης, περιλαμβάνει τον γενικό κανόνα ότι καμία

υπόνοια σχετικά με την αθωότητα του προσώπου δεν μπορεί να εκφραστεί μετά την αθώωσή του⁽²⁸⁾.

48. Επιπλέον, ο ΕΕΠΔ φρονεί ότι το ενδεχόμενο επιχείρημα ότι η άμεση πρόσβαση των αρχών επιβολής του νόμου στο Eurodac είναι πιο λυσιτελής, εύκολη και γρήγορη δεν πρέπει να είναι επαρκές ώστε να περάσει η πρόταση τη βάση της αναγκαιότητας. Η επίδειξη της αναγκαιότητας δεν μπορεί να βασίζεται μόνο στη χρησιμότητα της πρόσβασης έστω και υπό αυστηρές διασφαλίσεις προστασίας των δεδομένων. Εν ολίγοις, ο ΕΕΠΔ τρέφει σημαντικές αμφιβολίες για τη νομιμότητα των προτάσεων στη βάση του άρθρου 8 της ΕΣΑΔ.

IX. ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ

49. Ο ΕΕΠΔ συνιστά, μόνο μέσω «obiter dictum», να γίνει διευκρίνιση στο κείμενο του άρθρου 2α του προτεινόμενου κανονισμού ή, εναλλακτικά, να προστεθεί στην προτεινόμενη απόφαση ότι πρόσβαση στο Eurodac μπορεί να χορηγηθεί στις αρχές επιβολής του νόμου οσάκις έχουν συγκεκριμένους λόγους να θεωρούν ότι ένας ύποπτος είχε υποβάλει αίτηση ασύλου προηγουμένως. Προτείνεται στην αιτιολογική έκθεση, αλλά δεν περιλαμβάνεται στο κείμενο της ίδιας της πρότασης. Ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι αυτή η διασφάλιση θα προσφέρει σημαντική προστιθέμενη αξία. Ωστόσο, η πρόταση αυτή δεν συνεπάγεται αφ' εαυτής ότι ο ΕΕΠΔ δέχεται την αρχή της πρόσβασης των αρχών επιβολής του νόμου στο Eurodac. Πρέπει να νοηθεί ως βοηθητική σύσταση.

50. Ο ΕΕΠΔ σημειώνει επίσης ότι τα αυστηρά κριτήρια πρόσβασης των εντεταλμένων αρχών⁽²⁹⁾ στο Eurodac δεν ισχύουν για την πρόσβαση της Ευρωπόλ στα δεδομένα Eurodac. Οι αιτήσεις αντιπαραβολής από μέρος της Ευρωπόλ επιτρέπονται για τους σκοπούς ειδικής ανάλυσης ή γενικής και στρατηγικής ανάλυσης. Ο ΕΕΠΔ θέτει το ερώτημα πώς οι ευρύτερες διευκολύνσεις έναντι της Ευρωπόλ μπορούν να συνάδουν με τον συλλογισμό που παρέσχε η Επιτροπή, δηλαδή ότι η πρόσβαση είναι αναγκαία μόνο για ειδικές περιπτώσεις, υπό συγκεκριμένες συνθήκες και υπό αυστηρές προϋποθέσεις.

X. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

51. Ο ΕΕΠΔ τρέφει σοβαρές αμφιβολίες για τη νομιμότητα των εν λόγω προτάσεων και για την ανάγκη θέσπισης νομοθετικών πράξεων βάσει των προτάσεων αυτών. Οι αμφιβολίες του βασίζονται στις εκτιμήσεις της παρούσας γνωμοδότησης οι οποίες συνοψίζονται ως ακολούθως.

52. Ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να τονίσει ότι η βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών συνιστά ουσιαστικό στόχο πολιτικής για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι κυβερνήσεις χρειάζονται τα κατάλληλα μέσα για να εγγυηθούν την προστασία των πολιτών, στα πλαίσια όμως της ευρωπαϊκής μας κοινωνίας οφείλουν να σέβονται στο ακέραιο τα θεμελιώδη δικαιώματά του πολίτη. Είναι καθήκον του ενωσιακού νομοθέτη να εξασφαλίσει αυτή την ισορροπία.

⁽²⁸⁾ Asan Rushiti κατά Αυστρίας, αριθ. 28389/95, § 31, 21 Μαρτίου 2000, αναλυτικότερα, 33 Συλλ. Νομ. ΕΔΑΔ 56.

⁽²⁹⁾ Άρθρο 7 της προτεινόμενης απόφασης· Βλ. παράγραφο 6 της ανά χειράς γνώμης.

⁽²⁶⁾ Βλ. παράγραφο 8 της ανά χειράς γνώμης.

⁽²⁷⁾ S and Marper.

53. Τα μέτρα για την αποτροπή τρομοκρατικών και άλλων σοβαρών αξιόποινων πράξεων μπορούν να αποτελούν θεμιτό λόγο ώστε να επιτραπεί η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, υπό τον όρο ότι η αναγκαιότητα της παρέμβασης στηρίζεται σε σαφή και αναντίρρητα στοιχεία, ενώ αποδεικνύεται και η αναλογικότητα της επεξεργασίας. Αυτό απαιτείται πολλώ μάλλον επειδή οι προτάσεις αφορούν τα μέλη μιας ευάλωτης ομάδας που χρήζουν μεγαλύτερης προστασίας ως διωκόμενα. Η επισφαλής κατάστασή τους πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας της προτεινόμενης δράσης. Ο ΕΕΠΔ επισημαίνει επίσης τον κίνδυνο στιγματισμού.
54. Ο ΕΕΠΔ συνιστά να εκτιμηθεί η νομιμότητα των προτάσεων σε ευρύτερο πλαίσιο, ιδίως:
- α) Η τάση για χορήγηση πρόσβασης των αρχών επιβολής του νόμου στα προσωπικά δεδομένα ατόμων που δεν είναι ύποπτα διάπραξης αξιόποινης πράξης και τα οποία δεδομένα έχουν συγκεντρωθεί για άλλους σκοπούς.
 - β) Η ανάγκη για κατά περίπτωση αξιολόγηση κάθε πρότασης τέτοιου είδους και για μια αντίληψη συνεκτική, συνολική και προσανατολισμένη στο μέλλον, κατά προτίμηση σχετιζόμενη με το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης.
 - γ) Η ανάγκη πρώτα να υλοποιηθεί και να αξιολογηθεί η εφαρμογή άλλων νέων πράξεων της ΕΕ που επιτρέπουν σε κράτος μέλος να αναζητήσει δακτυλικά αποτυπώματα και άλλα δεδομένα που βρίσκονται στην κατοχή των αρχών επιβολής του νόμου έτερου κράτος μέλος.
- δ) Το επείγον της πρότασης σε σχέση με το μεταβαλλόμενο νομικό και πολιτικό περιβάλλον.
55. Σε σχέση με τη συμβατότητα των προτάσεων με το άρθρο 8 της ΕΣΑΔ, ο ΕΕΠΔ διατυπώνει ερωτηματικά για την αλλαγή του σκοπού του συστήματος και τονίζει ότι απλή δήλωση αλλαγής του σκοπού στη νομοθετική πρόταση δεν συνιστά και αλλαγή. Επιπλέον, η νομοθετική αλλαγή δεν διαφοροποιεί από μόνη της την αξιολόγηση της αναγκαιότητας των προτάσεων σε μια δημοκρατική κοινωνία, της αναλογικότητας και της εν γένει αποδοχής τους, ιδίως υπό το πρίσμα των κανόνων για την οριοθέτηση του σκοπού στην οδηγία 95/46/ΕΚ.
56. Ο ΕΕΠΔ τονίζει ότι η αναγκαιότητα πρέπει να αποδεικνύεται με την παρουσίαση ουσιαστικών στοιχείων που να συνδέουν τους αιτούντες άσυλο με την τρομοκρατία ή/και σοβαρές αξιόποινες πράξεις. Αυτό δεν συμβαίνει στις προτάσεις.
57. Τέλος, ο ΕΕΠΔ επικροτεί το γεγονός ότι ζητείται η γνώμη του και προτείνει να αναφερθεί η γνωμοδότηση στο αιτιολογικό της πρότασης, με παρόμοιο τρόπο όπως και σε διάφορα άλλα νομοθετικά κείμενα για τα οποία έχει ζητηθεί η γνώμη του ΕΕΠΔ, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001. Προβάνει επίσης σε μερικές παρατηρήσεις περί της ουσίας του κειμένου των προτάσεων.

Βρυξέλλες, 7 Οκτωβρίου 2009.

Peter HUSTINX

Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων